

Kansalliskirjasto
3.11.2011

Linnea2-konsortion ohjausryhmän kokous

- Aika:** pe 21.10.2011 klo 10.00 – max. 12.45
- Paikka:** Kansalliskirjaston kokoustilat (Fabianian auditorio), Yliopistonkatu 1, Helsinki.
- Jäsenet:** Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Vuokko Palonen, Tritonia, puheenjohtaja
Jarmo Saarti, Itä-Suomen yliopiston kirjasto (etäyhteydellä)
Kaisa Sinikara, Helsingin yliopiston kirjasto
Pentti Vattulainen, Varastokirjasto
- Esittelijät:** Nina Hyvönen, Kansalliskirjasto
Tommi Jauhiainen, Kansalliskirjasto
- Sihteeri:** Lassi Lager, Kansalliskirjasto
- Poissa:** Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Kuno Öhrman, Hanken
- Asiantuntijana:** Ari Ahlqvist, Kansalliskirjasto

Muistio:

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.04.

2. Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Kokous todettiin laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

3. Asialistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi näillä muutoksilla.

4. Edellisen kokouksen muistio (LIITE 1)

<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/linnea2/konsortio/ohjausryhma.html>

Esitys: Jatkossa kokousmuistiot allekirjoitetaan aina seuraavassa kokouksessa puheenjohtajan ja sihteerin toimesta Kansalliskirjaston arkistointia varten.

Päätös: Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin.

5. Linnea2-konsortion yleiskokous 22.11.2011 klo 10.00

- Kansalliskirjasto, Teollisuuskatu 23, D326 (Hemuli)

Esitys: Vahvistetaan yleiskokouksen alkamisaika. Yleiskokouksen asialistaan tämän kokouksen kohdat 6-.

Päätös: Vahvistettiin yllä oleva yleiskokouksen paikaksi ja alkamisajaksi. Kokouksen päätteeksi vahvistettiin asialistan kohdat 6-10 yleiskokouksen rungoksi. Relais'n yhteydessä esitellään UB-lainausta.

6. Relais (LIITE 2)

Liitteenä oleva tilannekatsaus on lähetetty Linnea2-konsortiolle 15.7.2011.

Esitys: Tommi Jauhiainen esittelee syyt, joiden takia Kansalliskirjasto ei suosittele Relais-ohjelmiston hankintaa konsortiolle. Esitetään yleiskokoukselle Relais-ohjelmistosta luopumista.

Keskustelua: Pentti Vattulainen, Vuokko Palonen ja Kansalliskirjaston asiantuntijat ovat keskustelleet asiasta vielä pilottiryhmän raportin jälkeen. On todettu, että Relaisissa on paitsi kriittisiä virheitä, se ei välttämättä muutenkaan ole optimaalinen kaukopalveluohjelmisto Linnea2-kirjastoille.

Kaukopalveluseminaarissa 2.11.2011 (asialistan kohta 9.2) keskustellaan kaukopalvelun maksuasioista, suosituksista ja nykyisistä käytännöistä, muutostarpeista ja -mahdollisuuksista. Seminaarissa esitellään myös UB-lainausta (Voyagerin *Universal Borrowing*). Jos Relais-ohjelmistosta esityksen mukaisesti luovutaan, ennen uutta kirjastojärjestelmää pitäisi pärjätä olemassa olevilla välineillä: kirjojen kaukolainauksessa esim. UB:lla. Konsortion uusilta jäseniltä UB-lisenssi ainakin toistaiseksi puuttuu. Kaukopalvelun yhteisistä käytännöistä (mitä halutaan tehdä) tulisi joka tapauksessa päättää ennen kuin mietitään uutta välinettä, jolla nämä asiat voidaan tehdä. Vakiintuneita käytäntöjä täytyy myös voida muuttaa.

Keskusteltiin mahdollisuudesta jakaa Relais-pilotoinnin kustannukset kaikkien kirjastojen kesken. Taloudelliset ja juridiset mahdollisuudet tähän selvitetään tarvittaessa.

Päätös: Yleiskokoukselle esitetään Relais-kaukopalveluohjelmistosta luopumista. Yksittäiset kirjastot voivat silti halutessaan tehdä Relais'n kanssa sopimuksen ja ottaa ohjelmiston käyttöön. Voyagerin UB (*Universal Borrowing*) esitellään vaihtoehtona, jota voitaisiin hyödyntää enemmän kuin tähän asti on hyödynnetty. Nina Hyvönen tiedustelee pilottikirjastojen mahdollisia vaateita jo maksettujen Relais-maksujen suhteen. Pilotoinnista aiheutuvien kulujen korvaamisesta ei ole kuitenkaan tehty sopimusta pilottikirjastojen kanssa. Jatkossa projektien ja pilotointien suhteen tehdään selkeämmät pelisäännöt.

7. Voyager-asiat (LIITE 3)

Esitys: Ari Ahlqvist esittelee ajankohtaiset Voyager-asiat.

Ari Ahlqvist jakoi kokouksessa uutta testiympäristöä ja versiopäivitystä käsittelevän raportin (liitteenä).

7.1. Uusi testiympäristö

Ex Libriksen kanssa ollaan sopimassa kolmen tietokantakopion viemisestä uuteen

testiympäristöön, mutta toteuttaminen viivästyy Ex Libriksen aikatauluista johtuen ensi vuoden puolelle. Kustannukset tästä ovat noin 3 600 euroa. Asia esitellään menoeränä yleiskokouksessa.

Päätös: Annettiin tiedoksi.

7.2. Voyager-versiopäivitys v. 2012

Voyagerin Versiopäivitystä ei voida tehdä ennen kuin ohjelmiston uutta versiota on päästy testaamaan uudessa testiympäristössä. Tämän takia versioapäivityskin siirtyy ensi kesään. Koska vakiintunut päivitysaika eli kesäkuun loppu on kaikkein hankalin Helsingin yliopiston kirjastolle keskustakampuskirjastojen muuton takia, ajankohdaksi ehdotetaan viikkoja 31 ja 32 (29.7.2012 alkaen).

Keskustelua: Helsingin yliopiston kirjastolle koko kesä 2012 on muuton ja mm. IFLAn takia hankalaa päivitysaikaa. Lopullinen päivityspäätös voidaan kuitenkin tehdä vasta sitten, kun uutta versiota on testattu tuotantoympäristössä vastaavissa olosuhteissa, jolloin päivityksen kestokin pystytään paremmin arvioimaan. Nämä asiat selviävät vasta ensi vuoden puolella. Ennen Voyager-päivitystä täytyy tehdä Oracle-päivitys joka on aina tilattu Ex Librikseltä erikseen. Viimeksi se tehtiin Israelin toimipisteestä käsin jo sunnuntaina. Päivityksen aiheuttamien häiriöiden edelleen vähentämiseksi yritetään CSC:n kanssa neuvotella paitsi Oracle-päivityksen teosta heidän toimestaan, myös päivityksien aloittamisesta jo lauantaina. Selvitetään myös se, voiko päivitysaikaa nyt aikaistaa joidenkin kirjastojen (domainin tai domainien) osalta esim. viikkoa ehdotettua aikaisemmaksi, eli viikolle 30. Jatkossa pyritään kuitenkin aina käyttämään vakituista päivitysajankohtaa.

Päätös: Kansalliskirjasto ja Helsingin yliopiston kirjasto selvittävät yhdessä Helsingin yliopiston kirjaston kannalta parhaat kesäpäivitysajat. Kansalliskirjasto keskustelee mahdollisista päivitysajankohdista myös CSC:n kanssa. Linnea-yleiskokoukselle esitetään päivitysaikaa, mahdollisesti useita eri aikatauluskenaarioita. Vasta alkuvuodesta tehdyn testaamisen perusteella voidaan kuitenkin päättää lopullisesti, tehdäänkö päivitys kesällä 2012.

8. Linnea2-konsortion maksut v. 2012

Alustavat laskelmat toimitetaan kokoukseen.

Esitys: Tommi Jauhiainen esittelee. Käydään läpi CSC-tukimaksujen jakoa sekä alustavat laskelmat kustannuksista ja niiden jakautumisesta konsortion jäsenten kesken.

CSC on toimittanut aikaisemmin joulukuussa tiedot seuraavan vuoden tukimaksuista, nyt tiedot yritetään saada jo yleiskokoukseen mennessä. CSC-tukimaksu koostuu henkilötyöstä, palvelimen käyttökuluista ja laitteiston huoltosopimuskuluista. Keskusteltiin myös CSC-maksujen jaosta Linnea2- ja AMKIT-konsortioiden välillä. Jako voitaisiin vahvistaa uudelleen sopimuksella. CSC:n henkilötyökulujen laskenta-aikaväliä pyritään myös selkeyttämään. Jakoperusteet (htv:t/niteet/nimekkeet –taulukko) käydään vielä Kansalliskirjastossa tarkemmin läpi ennen yleiskokousta ja lähetetään kirjastoille erikseen tarkistettavaksi. Kustannustenjakoon lisätään selityksiä, mm. Aleph-kustannusten poisjääminen. Kansalliskirjasto maksaa myös ensi vuonna konsortion IGeLU-jäsenmaksun.

Taulukkoon sovittiin eriteltäväksi Kansalliskirjaston osuus Helkan niteistä ja nimekkeistä.

Päätös: Yleiskokoukselle jaettavaan kustannustenjakotaulukkoon lisätään tarkempi selvitys jakotavan, kustannusten ja muutosten perusteista.

9. Tilannekatsaukset

9.1 Uuden kirjastojärjestelmän valmisteluryhmän tilannekatsaus

UKJ-wiki: <https://wiki.helsinki.fi/display/UKJValmistelu/Home>

Valmistelutyön projektisuunnitelma / työryhmien kokoonpanot:

<https://wiki.helsinki.fi/display/UKJValmistelu/Projektisuunnitelman+valmistelun+resurssit>

Esitys: Tommi Jauhiainen pitää tilannekatsauksen.

Jarmo Saarti nimitettiin syyskuun kokouksessa valmisteluryhmän varapuheenjohtajaksi. Esko Ala-Peijarin myöhemmin pitämä Kartturi-mallin esittely on katsottavissa tallenteena (osoite on lähetetty alatyöryhmille). Tommi Jauhiainen esitteli Kartturi-mallin mukaisia tehtäviä, työryhmien kokoonpanoja ja valmistelutyön aikataulua. Kirjastojärjestelmä on jaettu valmistelutyön projektisuunnitelmassa viiteen osa-alueeseen, joiden mukaan mallin eri tehtävien määrittelyt tehdään: jokainen näistä osa-alueista on tarkoitus kuvata eri arkkitehtuureilla (toiminta-, tieto-, tietojärjestelmä- ja teknologia-) ja jokaista osa-aluetta varten on perustettu oma alatyöryhmä (työryhmät 1-5), ryhmä 6 toimii kokoavana ryhmänä. Toiminta-arkkitehtuuri kuvataan ensimmäisenä: mitä sellaisia toimintoja kirjastoissa tehdään, jotka liittyvät nykyiseen ja/tai mahdollisesti tulevaan kirjastojärjestelmäkokonaisuuteen. Työryhmä 7 toimii hankkeessa ”strategiaryhmänä” ja koostuu lähinnä eri sektorien puheenjohtajista. Tammikuussa 2012 on tarkoitus pitää valmisteluryhmän sekä Linnea2- ja muiden sektorien ohjausryhmien yhteiskokous.

Päätös: Linnea2-konsortion edustaja UKJ-strategiaryhmään valitaan Linnea2-yleiskokouksessa.

9.2 Kokoelmapoliittisen työryhmän tilannekatsaus

Kokoelmapoliittinen työryhmä järjestää seminaarin 2.11. Helsingissä (”[Kohti aineistojen yhteiskäyttöä - kaukopalvelun yhteiset pelisäännöt ja suositukset](#)”). Samassa yhteydessä järjestetään myös Varastokirjaston ja Kansalliskirjaston järjestämä ”[Painetun aineiston saatavuus Suomessa](#)” -seminaari.

Esitys: Pentti Vattulainen esittelee seminaarien ohjelman.

Vuokko Palonen toimii iltapäivän seminaarin avaajana ja lupautui myös puheenjohtajaksi. Lassi Lager esittelee seminaarissa työryhmän maaliskuussa 2011 tehdyn kyselyn pohjalta esittämät kaukopalvelun suositukset. Pentti Vattulainen ja Päivi Kytömäki kertovat kustannuslaskennasta ja hintojen määrittelystä. Syksyn yleiskokouksen on määrä päättää ensi vuoden alussa käyttöön otettavista kaukopalvelun suosituksista.

Päätös: Annettiin tiedoksi.

9.3. Kansallinen yhteisluettelo -hankkeen tilannekatsaus

Esitys: Nina Hyvönen pitää tilannekatsauksen.

Nina Hyvönen kertoi yleisten kirjastojen yhteisluetteloon liittymisprojektista. Kansalliskirjasto on nimittänyt yleisten kirjastojen projektiin projektipäälliköksi Laila Heinemannin. Yleisten kirjastojen neuvoston työvaliokunta on nimittänyt

Yhteisluettelotyöryhmään seuraavat henkilöt:

- Sami Lainetoja, kirjastovirkailija, Oulun kaupunginkirjasto
- Seija Laitinen-Kuisma, kirjastotoimen apulaisjohtaja, Jyväskylän kaupunginkirjasto
- Yrjö Lindegren, suunnittelija, Helsingin kaupunginkirjasto
- Erkki Lounasvuori, johtava suunnittelija, Yleisten kirjastojen keskuskirjasto
- Petri Tonteri, verkkopäällikkö, Tampereen kaupunginkirjasto

Myös Fennican tuloa yhteisluetteloon on valmisteltu. Fennican metatiedon tuotanto Alephissa aloitetaan ennakkotietojen osalta syksyllä, koko Fennica-tuotanto siirretään yhteisluetteloympäristöön vaiheittain, todennäköisesti ensi vuoden loppuun mennessä. Hanke kytkeytyy myös auktoriteettitietokannan ja Kansalliskirjastossa kehitteillä olevan oman luettelointisovelluksen valmistumiseen.

Fennican osalta on selvitelty myös sitä, miten Fennican muut tiedontuottajat, lähinnä BTJ, pystyvät toimimaan Alephissa. Myös Kirjavälityksen Fennicaan tuomien rikasteiden siirtymisestä on keskusteltu. Pelkästään kirjastot eivät siis jatkossa tuota tietoa yhteisluetteloon, vaan tietoa tulee myös muista lähteistä. Yhteisluettelon sijaan voisikin alkaa puhua yhteisestä metatietovarannosta.

Päätös: Annettiin tiedoksi.

10. Linnea-työryhmät 2012- (LIITTEET 4 ja 5)

Ohjausryhmän kokouksessa 21.3.2011 sovittiin, että ”Seuraavien ryhmien ryhmäjako mietitään ohjausryhmän syksyn ensimmäisessä kokouksessa.” Sys-OPAC-työryhmä (Liite 4) ja Linaus- ja kaukopalvelutyöryhmä (Liite 5) ovat työstäneet mietinnöt, joissa otetaan kantaa työryhmien kehittämiseen. Hankinta- ja luettelointiryhmän kommentit pyritään saamaan vielä ennen kokousta.

Sisällönkuvailun asiantuntijaverkosto on kommentoinut Sys-OPAC-työryhmän liitteenä olevaa muistiota syyskuun kokouksessaan ja sen jälkeen seuraavasti:

”Mietintö sisältää Sisällönkuvailuverkoston toimintaa koskevan kohdan: ”Sisällönkuvailun kehittäminen ja ohjeistaminen siirretään Sisällönkuvailun asiantuntijaverkostolle, jossa on nyt laaja edustus sisällönkuvailun ammattilaisia eri kirjastosektoreilta. Asiantuntijaverkoston asemaa tulee vahvistaa.” Kokouksessa nostettiin esille suositusten ja käytännön ristiriita. Sisällönkuvailusuositusten noudattaminen ei näy käytännössä Lindassa. Esim. YSA:n kentissä käytetään termejä, joita ei ole YSA:ssa. Myös asiasanojen ketjuttaminen/ketjuttamattomuus vaihtelee kirjastoittain. Keskusteltiin suositusten päivittämis- ja täsmentämistarpeesta ja nousi esille ”Sisällönkuvailuohje MARC21-formaattia varten” –oppaan päivitystarve. Kokouksessa todettiin, että jos saamme tämän roolin SYS-OPAC-työryhmältä, ryhmämme tehtävät lisääntyvät.”

Esitys: Lassi Lager esittelee työryhmien mietinnöt. Tehdään yleiskokoukselle esitys nykyistä kirjastojärjestelmää sekä mm. luetteloinnin ohjeistusta palvelevien työryhmien roolista 2012-.

Sekä Sys-OPAC-ryhmän että Laina- ja kaukopalveluryhmän mietinnöissä toistuvat hieman eri sanoin seuraavat toiveet:

1. Nykyisten ryhmien tehtäväkentät ovat liian laajoja, tuleva ryhmäjako voisi olla:
 - 1) Systeemi (ja käyttöliittymät), 2) Laina- ja kaukopalvelu, 3) Luettelo- ja hankinta- ja 4) Hankinta ja 5) Kaukopalvelu.
2. Ryhmiin valitut henkilöt edustavat omaa kirjastosektoriaan, eivät vain omaa kirjastoaan.
3. Työryhmien jäsenillä tulee olla tarvittavat tiedot ja taidot konkreettisesta työstä kirjastojen tietojärjestelmien parissa/työryhmän toimialaan kuuluvista asioista.
4. Luettelo- ja kaukopalveluryhmiin nimitetään myös yleisten kirjastojen edustajat.

Muita toiveita ja huomioita liitteissä 4 ja 5.

Keskustelua: Pohdittiin kirjastojen mahdollisuuksia nimetä jäseniä myös Linnea-työryhmiin nyt kun UKJ-työryhmätkin vievät nyt resursseja. Todettiin, että jatkossakin tarvitaan kuitenkin työryhmiä, jotka keskittyvät nykyisiin järjestelmiin (lähinnä Voyageriin). UKJ:n valmistelutyöryhmissä taas pohditaan enemmän tulevaisuutta. Työryhmien lausunnoissa olevia mainintoja koko kirjastosektorin edustamisesta kommentoitiin niin, että jäsenten tulee kuitenkin edustaa pikemminkin kyseisen toiminnon asiantuntemusta ja työtehtäväänsä, kuin sektoriaan. Esimerkiksi yhteiskirjastoissa ei muutenkaan toimita yhden sektorin sisällä. Toivottiin, että ryhmien jäsenet kuuntelisivat myös muiden samantyyppisten kirjastojen kommentteja. Ryhmät saisivat olla pienempiä kuin aikaisemmin, mutta voisivat järjestää esimerkiksi seminaareja joissa tietoa viedään eteenpäin ja toisaalta käyttää tarvittaessa tukenaan myös muita asiantuntijoita. Hankinta- ja luettelo- ja hankintaryhmien kohdalla pohdittiin, sopivatko kausijulkaisut ja muu aineisto samoihin työryhmiin. Monissa kirjastoissa näistä vastaavat eri henkilöt. Kaikilla työryhmillä voisi myös olla oma kontaktihenkilö Linnea2-ohjausryhmässä.

Päätökset: Nykyiseen kirjastojärjestelmään keskittyviä työryhmiä tarvitaan jatkossakin. Yleiskokoukselle esitetään, että tulevien Linnea-työryhmien suositeltava koko olisi noin kuusi jäsentä ja ryhmäjako olisi seuraava: 1) Systeemi (ja käyttöliittymät), 2) Laina- ja kaukopalvelu, 3) Luettelo- ja hankinta- ja 4) Hankinta ja 5) Kaukopalvelu. Kansalliskirjasto pyytää kirjastoilta jäsenehdotukset uusiin työryhmiin ja kutsuu ryhmät koolle. Sisällönkuvailun asiantuntijaverkosto ottaa koordinoivan roolin sisällönkuvailuasioissa, mutta olisi näissä asioissa yhteydessä luettelo- ja hankintaryhmään. Uusien työryhmien ja sisällönkuvailun asiantuntijaverkoston edustajat kutsutaan yhteiseen, alustavasti tammikuun loppupuolella pidettävään seminaariin, jossa määritellään tarkemmin uusien työryhmien tehtävät. Työryhmien toiminnan ohjaus linkitetään Linnea2-konsortion toimintasuunnitelmaan.

11. Muut mahdolliset asiat

Ei muita asioita.

12. Seuraavat kokoukset

- 1) Tammikuulle suunnitellaan UKJ-valmisteluryhmän ja ohjausryhmien yhteiskokousta.

2) Tammikuun loppupuolelle (esim. viikolle 3) suunnitellaan myös Linnea2-ohjausryhmän ja uusien työryhmien yhteiskokousta. Tähän kokoukseen kutsutaan ainakin ryhmien puheenjohtajat (jos ovat jo tiedossa), mutta muitakin jäseniä voi tulla. Saman päivän aamupäivällä pidetään Linnea2-ohjausryhmän oma kokous.

Sihteeri lähettää doodle-kyselyn ohjausryhmän ja työryhmien yhteiskokouksen ajankohdasta.

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.45.